

De activiteitenruimte: het grijze gebied van het seniorencomplex

Een belangrijk middel in de aanpak van eenzaamheid is het versterken van het informele netwerk van degene die zich eenzaam voelt. Al langer weten we dat dit niet een kwestie is van simpel toeleiden naar activiteiten. Vaak is dit een brug te ver en/of past het niet bij oorzaak waarin de eenzaamheid is gelegen. Iemand die weinig sociale vaardigheden heeft om contact aan te gaan en daardoor zijn of haar hele leven niet in staat is geweest aansluiting te vinden, is niet geholpen met een verwijzing naar de breiclub. Hoe leuk diegene breien misschien ook vindt.

Netwerkversterking kan op vele manieren. Door een maatje of vrijwilliger in te zetten of door iemand te stimuleren verwaterde contacten weer op te pakken. De Lerende Praktijk Netwerkversterking van de Coalitie Erbij verdiepte zich in het benutten van activiteitenruimtes in woongebouwen om netwerken rond eenzame mensen uit te breiden of te verstevigen, dichtbij, in hun eigen woonomgeving. Deze verkenningen leverde verschillende inzichten op. Zij zagen dat gemeenschapsruimtes in seniorencomplexen (bijvoorbeeld een gezamenlijke activiteitenruimte) vaak niet worden gebruikt zoals oorspronkelijk bedoeld. Veel ruimtes staan vele dagen van de week leeg of worden slechts door een heel klein deel van de bewoners gebruikt voor een activiteit of vergaderingen van de bewonerscommissie. In geen van de bestudeerde gevallen fungeerde de

ruimte echt als 'huiskamer' van een gebouw en maakte een groot deel van de bewoners er frequent gebruik van. Dit terwijl er vaak wel een behoefte was aan ontmoeting en activiteiten. Zelden werd de ruimte voor een bredere groep van wijkbewoners benut. Gebruik van gemeenschapsruimtes blijft vaak beperkt tot een zeer klein deel van de directe bewoners, de harde kern actieveringen.

De praktijkervaring leert dat het onder-benutten van de faciliteiten die er zijn voor ontmoeting en netwerkvorming in wooncomplexen, de gemeenschapsruimtes, een veelheid aan oorzaken kent. Onze professionals zagen de volgende oorzaken in hun dagelijkse praktijk:

- Vrijwilligers en actieve bewoners zijn vaak onvoldoende toegerust om een passend activiteiten aanbod te ontwikkelen dat voor verschillende mensen aantrekkelijk is. Ook kunnen zij zonder ondersteuning niet omgaan met conflicten die er toch geregeld blijken te ontstaan. Vrijwilligers ervaren het gebrek aan respons van met name sociaal geïsoleerde bewoners als demotiverend. Kennis van een goede aanpak van eenzaamheid, realistische verwachtingen en steun wanneer er moeilijkheden zijn, ontbreken hen. Hiervoor is professionele ondersteuning onmisbaar.
- Actieve bewoners en vrijwilligers houden het niet altijd vol, ook al omdat zij simpelweg ouder worden. Bewoners zijn zonder professionele steun vaak niet in staat continuïteit te bieden. Het betrekken van jongere generatie bewoners lukt meestal niet, zij zijn vaak helemaal niet geïnteresseerd in de activiteiten in het complex en leiden nog volop hun eigen sociale leven.
- Bewoners betalen vaak voor de gemeenschapsruimte in de vorm van servicekosten, waardoor zij dit ook zien als 'hun' ruimte. Er is daarom geen prikkel om mensen van buiten het gebouw te betrekken.

- De gemeente Rotterdam zet vooral in op activiteiten in de Huizen van de Wijk en heeft geen programma voor de gemeenschapsruimtes. Deze vallen onder de verantwoordelijkheid van de woningbouwverenigingen. Deze hebben echter vanuit het rijk de opdracht te focussen op hun corebusiness, de verhuur van sociale woningen en hebben zeer beperkte mogelijkheden om te investeren in de sociale samenhang in een gebouw. Ook welzijn heeft het activeren van bewoners-initiatieven in gemeenschapsruimtes niet nadrukkelijk in de opdracht staan. Gemeenschapsruimtes vallen dus in een grijs gebied van verantwoordelijkheid en mogelijkheden¹.

Op zoek zijn naar veiligheid en sociale contacten, zijn vaak redenen voor senioren om in een wooncomplex te gaan wonen. Daarbij spelen romantische gedachten over wonen in een complex. Het idee dat er veel onderlinge contacten zijn in het complex en er van alles te doen is wanneer bewoners ouder en minder mobiel worden blijkt niet te stroken met de realiteit.

De Lerende Praktijk ziet kansen om de ruimtes beter te benutten en daarmee de sociale samenhang in de buurt en het netwerk van de buurtbewoners te versterken. Deze aanpak zou kleinschalig moeten zijn, met een professional die bewoners ondersteunt en faciliteert om mensen uit de buurt te betrekken. Op het snijvlak van wonen en welzijn zouden hier nieuwe initiatieven kunnen ontstaan in de lokale aanpak van eenzaamheid. De tijd lijkt daar echter nu niet rijp voor, het beleid is te versnipperd. Tot hierin verandering in komt, richt de Lerende Praktijk Netwerkversterking zich weer op het brede thema van sociale netwerken en eenzaamheid, met of zonder gemeenschapsruimte in de buurt.

Lerende Praktijk Aanpak Eenzaamheid

Oktober 2017

Hanneke Vliet Vlieland

---

¹ Update: Eind november 2017 zijn alle woningcorporaties uit Rotterdam uitgenodigd door de gemeente Rotterdam voor een presentatie over het onderzoek naar sociale activering in wooncomplexen voor senioren van Prof. Anja Machielse. Er is vervolgens in groepen gewerkt aan plannen voor sociale vitalisering. Dit is een belangrijke eerste stap om dit knelpunt te adresseren.